

La nova fornada de naturalistes

Per Gero Corró

Aquests darrers deu anys s'està produint un canvi en la percepció de la natura a tots els nivells. Els principals beneficiaris són les persones interessades, que ara disposen de molts de recursos i informació al seu abast. Només depèn d'un mateix agafar aquest tren i començar un nou camí en sintonia amb els dictats de la natura. Tots duim un naturalista dedins.

El Diccionari Manual de la Llengua Catalana de l'Enciclopèdia Catalana defineix la paraula naturalista com qui és versat en història natural; també s'anomena així a un seguidor del naturalisme. Naturalisme, per la seva banda, és l'actitud o doctrina filosòfica que no admet res d'exterior o de superior a la natura i, que consegüentment, intenta comprendre totes les coses segons les lleis naturals, sense recurs a cap principi transcendent.

Però fins fa poc (o encara, gos a dir, actualment) el concepte que en té la nostra societat és ben diferent. Un naturalista, per a les persones del carrer, és una espècie de doctor de la natura que ho sap tot, una espècie de gurú que viu o és a un altre nivell i al costat del qual se senten petits i ignorants. Però res més lluny de la realitat! Un naturalista autèntic és una persona amant de la natura, observadora i autodidacta que es passeja per qualsevol

indret i mai perd aquesta curiositat innata per conèixer, saber, entendre i descobrir el món que l'envolta. És una persona que coneix i respecta la llei de la natura i els seus ritmes i en sent i viu com a part.

Darrerament, però, aquesta percepció està canviant o està a punt de canviar. De cada vegada hi ha més persones que gosen sortir al camp i descobrir per elles mateixes els secrets que amaga. És ben certa la frase que diu "per estimar i apreciar, primer has de conèixer". Això, que es pot aplicar a molts d'aspectes de la vida, encara agafa més sentit quan, des de el punt de vista naturalístic, parlem de tot el que ens envolta.

Aquest canvi en la percepció de la natura es va començar a produir en paral·lel a la importància que ha anat agafant el medi ambient en la nostra societat i en la consciència de les persones; so-

bretot, perquè hi ha moltes institucions i col·lectius que fa anys que fan feina amb aquest objectiu. Em referesc al paper que hi juga l'administració pública mitjançant programes d'activitats dirigits a tot tipus de públic als espais protegits de les nostres illes, a grups ecologistes com el GOB i tants d'altres.

El mercat de publicacions de caire naturalístic amb llenguatge assequible també s'ha incrementat considerablement aquests darrers temps. Tant el GOB com la Conselleria de Medi Ambient i reconeguts naturalistes de les illes han publicat llibres i guies per a tots els nivells i gusts: de bolets, d'ornitologia, de plantes, espècies en perill, etc.

És indiferent si divulguen aspectes botànics, zoològics o ornitològics, el que és important és que hi ha una oferta molt àmplia en formació de caire naturalístic i

que és a l'abast de tothom. Aquesta àmplia oferta fa que, a poc a poc, es vagin desmitificant tots els tòpics i que es formi un corrent que s'estén per tot arreu.

L'any 1973 es fundà el GOB (Grup d'Ornitologia Balear), els objectius del qual són la defensa, la divulgació i l'estudi de la natura i el medi ambient a les Illes Balears. Foren els pioners a les Illes i, actualment, segueixen la seva línia original amb molts de fronts oberts. Des del departament d'educació ambiental ofereixen diverses activitats a les escoles, duen a terme campanyes de protecció d'espais natural i desenvolupen projectes de recuperació i estudi d'espècies en perill d'extinció; des de la secció d'ornitologia s'organitzen cursets d'ornitologia i xerrades d'espècies concretes, a més de convocar sortides de camp per observar ocells.

També és important el paper que juguen el grups infantil, juvenil i pioners on, des de petits, s'ofereix als infants l'oportunitat de conèixer, entendre, valorar i estimar el nostre patrimoni natural.

Les noves tecnologies de comunicació, amb el FòrumAus i el FòrumPlantes també juguen un paper dinamitzador d'aquest nou corrent: són llocs virtuals de trobada, de comentaris, d'aclariment de dubtes, d'intercanvi d'idees i impressions i on flueix una gran quantitat d'informació a l'abast de tothom. Cada comentari, és un petit gra de sorra i una gran aportació al coneixement de les nostres Illes, i d'aquí surten iniciatives diverses i grups d'aficionats que es troben periòdicament per dur a terme una important feina de camp, que es tradueix en més i més arguments per conèixer protegir i valorar el patrimoni que tenim.

Les publicacions que edita periòdicament el GOB - l'Ecologista i aquesta, Es

CAT ARTIGUES

TONI MUÑOZ

L'exemple de s'Albufera

El perquè s'Albufera és un paradís dins la nostra illa es pot respondre amb molts d'arguments. Va ser el primer Parc Natural de les Illes i conforma un ecosistema humit únic i amb una elevada biodiversitat.

Des de sempre, les aus ens han cridat l'atenció, són una atracció per a totes les persones, hi estiguin interessades o no i a s'Albufera s'hi troben més de 250 espècies. És un bon lloc per començar o tenir un primer contacte amb el món de la natura i els ocells. Té molta experiència en programes d'educació ambiental i un gran bagatge fruit de més de vint anys de feina. L'equip d'ús públic treballa per acostar el món naturalístic a les persones del carrer.

Per entendre les lleis de la natura s'han de conèixer les diferents parts i éssers que la conformen i que, en conjunt, anomenem ecosistema. Això es precisament el que s'intenta amb l'organització d'activitats variades, ja que la formació és fonamental per assegurar la permanència del nostre patrimoni natural.

Tots estau convidats a les activitats que organitza s'Albufera. Si en voleu informació, ens podeu cridar al 971892250 o escriure un correu a parc.albufera@gmail.com i us donarem d'alta a la llista de distribució.

Busqueret - són també eines de divulgació i trobada per a les persones que compareixen aquestes inquietuds.

Des de la Universitat i mitjançant la plana web de l'Herbari Virtual de la Mediterrània Occidental, ens obren una impressionant finestra botànica a casa: amb sols un clic es poden consultar les particularitats de les diferents espècies de plantes que trobam al nostre territori i de les quals, fins aquest moment, tal vegada ens costava localitzar informació.

Tampoc no podem oblidar el grup de fotògrafs de natura que s'ha format afavorit per la revolució fotogràfica que ha produït l'aparició de les càmeres rèflex digitals. Aquests fotògrafs tenen el seu punt de trobada a l'AFONIB (Associació de Fotògrafs i Filmadors de Natura de les Illes Balears). No es tracta només de fotografiar, sinó de conèixer el que s'està retratant. La fotografia és més que una simple col·lecció d'imatges: és poder captar unes sensacions i uns sentiments cap a la natura, sempre des del respecte cap a l'objecte i seguint un estricte codi ètic de comportament envers l'entorn.

Actualment, l'administració pública, aprofitant la xarxa d'espais naturals de les Illes, ha fet una aposta clara i decidida per la divulgació i coneixement d'aquests espais. Ja fa anys que s'hi fan itineraris d'educació formal dirigits als escolars de les Illes, però no en fa gaire que, mitjançant les visites guiades i les activitats organitzades a les agendes, arriben a un ventall molt més ampli de la nostra soci-

etat.

La resposta des del carrer és molt positiva, el que em fa pensar que, fins fa poc, hi havia mancances respecte a la divulgació de coneixements naturalístics que sembla que s'estan corregint. Alhora, s'aconsegueix obrir els espais naturals a les persones i que aquestes sentin que en formen part.

L'oferta es molt àmplia i conté conferències, cursos, tallers, sortides, gimcanes, etc. Sembla que les agendes dels diferents espais s'omplen ben aviat de gent àvida d'aprendre i conèixer.

Des de la Conselleria de Medi Ambient i les direccions generals es generen moltes publicacions que es posen a l'abast dels ciutadans mitjançant el punt d'informació ambiental (PIA) i el seu butlletí amb informació ambiental variada. La Direcció General de Protecció d'Espècies disposa de programes específics de protecció d'espècies i de plans de gestió i recuperació que es nodreixen de les aportacions de les persones que hi volen col·laborar amb les seves observacions.

La meua deformació professional fa que arribi finalment fins a s'Albufera, un paradís natural d'alta biodiversitat i que, darrerament, ja comencen a conèixer i visitar els habitants autòctons de les Illes. Com a exemple, hem passat del 17% de visitants il·lencs a l'any 2002 als 22% de l'any 2009, i sembla que la tendència és a incrementar-se. De fet, és un objectiu que, des de l'equip d'educació ambiental

i l'àrea d'ús públic, ens varem marcar al seu moment.

Aquests darrers anys, mitjançant les agendes d'activitats periòdiques que es fan al Parc, s'han organitzat activitats que cobreixen un ampli ventall d'ofertes per a tots els gustos i nivells: tallers, xerrades, cursos de formació, passejades, activitats de sons i observació, amb una gamma de temes ben distints relacionats amb s'Albufera, com jornades sobre la gestió del bestiar, passejades històriques i etnològiques, gestió, seguiment i qualitat de les aigües, sobre tortugues, insectes, líquens, orquídiades, espècies al·lòctones, bolets, papallones, rata-pinyades, limícoles, agrons, anàtides, rapinyaires, espècies concretes en perill com l'hortolà de canyar, etc. La llista és molt extensa.

El perfil dels participants en aquestes activitats, és molt divers, però tots tenen en comú inquietud per conèixer i adquirir una base que els permeti continuar aprenent pel seu compte. Són persones que sovint exerceixen professions que no tenen res a veure amb la natura, i si amb oficines i despatxos, però que dediquen el seu temps lliure a relaxar-se i gaudir del medi ambient; són famílies amb infants que volen inculcar aquesta estimació als més petits; són aficionats que volen saber més, estudiants... Són, en definitiva, persones del carrer que decideixen aprofitar aquesta gran oferta per augmentar els coneixements d'acord amb les seves inquietuds.

L'oferta d'altres espais naturals també és abundant i variada, quan fins fa poc era pràcticament inexistent. Ara és molt extensa a tot arreu i es veu perfectament que era una mancança pendent de cobrir: les places que s'ofereixen queden plenes ben aviat!

També vull recordar que som molts. Les persones que sortim al camp formem ja un grup nombrós, i hem de tenir molt present la fragilitat de la natura.

BIEL PERELLÓ

El primer de tots els objectius és la conservació, i hem de prendre consciència que la pressió humana sobre el medi natural provoca un impacte, perfectament minimitzat amb una mica de cura i de sentit comú. Vull tornar a fer referència al codi ètic del fotògraf de natura, que hauria de ser aplicable a qualsevol persona que surti a gaudir-ne. En el fons, són consells simples i bàsics que sempre hem de tenir molt presents i que fan possible l'equilibri entre la seva conservació i l'ús lúdic.

Tampoc em vull oblidar de les persones que han fet camí durant molts anys i amb la seva tasca, de vegades poc valorada, han contribuït a l'existència d'aquest ampli ventall de coneixement que ara és al nostre abast.

Des d'aquí els vull traslladar la meua admiració, retre'ls un humil homenatge i donar-los les gràcies: varen obrir el camí i no disposaven dels mitjans que tenim avui, però les ganes, la motivació, la il·lusió i la imaginació han estat les seves eines de feina per suplir mancances... i vet aquí els resultats, que nosaltres, les persones del carrer, podem aprofitar i fins i tot aportar-hi les nostres experiències.

Són nous temps i n'hem de ser participants. El saber surt al carrer i ens convida a aprofitar-lo. Comença un nou concepte de naturalisme, que frueix de l'evolució de la nostra societat i de la creixent preocupació pel nostre entorn.

Tornem-nos a connectar a la natura, prenent consciència que en formem part i que, sense ella, no existiríem. Ara ja no val la dificultat per obtenir informació com a argument. Tenim recursos al nostre abast amb un clic al ratolí del nostre ordinador.

Moltes entitats, associacions i l'administració fan feina i organitzen trobades i activitats. Molta oferta és gratuïta.

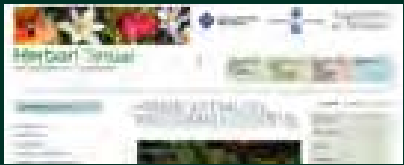
Què més volem? •

Alguns recursos a l'abast

www.webverd.com: Recursos mediambientals relacionats amb les Illes Balears: espais naturals, legislació, informació i educació ambiental, ecologia-me,

www.herbarivirtual.uib.es: Col·lecció d'imatges i fitxes explicatives de les plantes de les Illes Balears. Recerca per noms populars, científics i per clau dicotòmica.

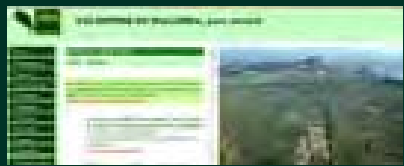
www.afonib.org: AFONIB - Associació de Fotògrafs de Natura de les Illes Balears.

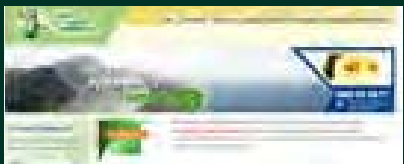
www.gobmallorca.com: Entrau a la plana web del GOB i podreu accedir al FòrumAus, FòrumFauna i FòrumPlantes.

www.mallorcaweb.net/salbufera: Plana web no oficial de gran interès per la informació i recursos ambientals que ens aporta sobre diferents temes del PN de s'Albufera: biodiversitat, educació, ciència, història i gestió.

pia.caib.es/user/index.ct.html: PIA – punt d'informació ambiental del Govern (Conselleria de Medi Ambient).

Un racó per descobrir

La Marina de Llucmajor

Per **Jaume Llinàs**

Encara que tota la zona costanera del terme de Llucmajor, a Mallorca, es pot considerar com *la Marina*, sols parlaré del redol que hi ha entre el Cap de Regana i el Cap Blanc.

Dins s'Arenal, podem agafar la carretera militar i, després de passar per una zona fortament urbanitzada, arribarem al Cap de Regana. A partir d'aquest indret la presència humana es va reduint. Encara trobam finques amb sementers de cereals i tanques d'ametllers. A poc a poc, entrem dins una gran garriga baixa mesclada amb alguns pinars.

Els versos de Maria Antònia Salvà, poetessa llucmajorera, que va passar la infantesa a l'Allapassa, dins plena Marina, descriuen força bé la percepció d'un espai tan singular:

*“Quina amplària de món! No es veu la fi...
Garriga, pedregars... garriga rasa
per on campen la llebre i el coní.
Mates i revellar... Qualque claper,
qualque sola decrepita sivina
on s'aturen el corb i l'esparver.”*

A la Marina, les parets verticals dels espadats amaguen espècies particulars tant de plantes com d'animals. Tot plegat conforma un ecosistema d'un alt valor naturalístic. Els penya-segats són el lloc més adient perquè hi criïn els corbs marins (*Phalacrocorax aristotelis*), les gavines (*Larus michahellis*) i els falcons (*Falco peregrinus*). Als pinars més propers a la costa hi trobarem un bon grapat de petits ocells: trencapinyons (*Loxia curvirostra*), verderols (*Carduelis chloris*), gafarrons (*Serinus serinus*), ropits (*Erithacus rubecula*) i busquerets, entre d'altres. D'una mida una mica més gran, els tords (*Turdus philomelos*), mèl·leres (*Turdus merula*), puputs (*Upupa epops*). Les perdius (*Alectoris rufa*), les tórteres (*Streptopelia turtur*) i els

Tortuga mediterrània, *Testudo hermanni*

tudons (*Columba palumbus*) són encara més grossos i així són els més castigats pels caçadors de la contrada.

Si la primavera és generosa i ens regala pluges abundants podem trobar basses naturals que es formen dins la roca, a causa de la planúria del terreny. Aquestes basses són un autèntic oasi per a totes les espècies de la Marina. Però si l'aigua és necessària per a totes les espècies, per al calàpet (*Pseudepidalea balearica*) és imprescindible. Els primers mesos de l'any, les basses s'omplen de calàpets que s'aparellen i deixen la posta en un lloc segur; dins l'aigua, un embull de “fideus” amb unes bolletes negres asseguren la nova generació de calàpets.

La serp de garriga (*Macropododon cucullatus*) i la tortuga mediterrània (*Testudo hermanni*) també campen molt bé dins la garriga baixa. Els mamífers més comuns són el conill, la llebre i l'erioç. Genetes i mostels no fa molts d'anys que penjaven morts d'alguna corda dins les garrigues de la Marina, ja que el que no és podia menjar era “salvatgina” i sols servia per matar. Absurds trofeus de temps passats.

La primavera també esclata poderosa, sobretot si hem tengut un any plujós. Orquídiades de diverses espècies, algunes plantes endèmiques com la rapa mosquera o el curiós *Helianthemum caput-felis* (amb les petites poncelles que semblen el cap d'un moixet) fan de la Marina un lloc interessant per gaudir de la flora.

Crec que cal un esforç important per part de tots per conservar el més verge possible aquest indret únic dins Mallorca. Una bona part de la Marina de Llucmajor ja s'ha perdut per sempre. Cal respectar i estimar el que ens queda. Tenim la responsabilitat davant les generacions futures. •

Espadats de la Marina

Gavina, *Larus michahellis*, alimentant un poll

Borinot, *Ophrys balearica*